УДК 657.421.3:006.3

Валентина ЯСИШЕНА

СТРУКТУРА І ОЦІНКА НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ЗА РІЗНИМИ РІВНЯМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

Проаналізовано структуру об'єктів нематеріальних активів (НМА), що наведені в міжнародних, європейських і національних стандартах експертної оцінки і бухгалтерського обліку. Запропоновано перелік НМА, що був сформований на основі вивчення міжнародних, європейських і національних стандартів експертної оцінки і може враховуватися підприємством для оцінки вартості бізнесу і потреб управління НМА. Зазначено, що є необхідність в удосконаленні національного стандарту 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності", наближенні його до міжнародної практики. Потребує розробки стандарт оцінки НМА, який буде регулювати не тільки оцінку об'єктів інтелектуальної власності, а також інших об'єктів НМА.

Ключові слова: *оцінка, нематеріальні активи (НМА), інтелектуальний капітал, інтелектуальна власність, стандарти оцінки.*

Валентина ЯСИШЕНА

Структура и оценка нематериальных активов при разных уровнях стандартизации

Проанализирована структура объектов нематериальных активов (НМА), которые отображаются в международных, европейских и национальных стандартах экспертной оценки и бухгалтерского учета. Предложен перечень НМА, который был сформирован на основе изучения международных, европейских и национальных стандартов экспертной оценки и может учитываться предприятием для оценки стоимости бизнеса и потребностей управления НМА. Указано, что есть необходимость в усовершенствовании национального стандарта 4 "Оценка имущественных прав интеллектуальной собственности", приближении его к международной практике. Требует разработки стандарт оценки НМА, который будет регулировать не только оценку объектов интеллектуальной собственности, а также других объектов НМА.

Ключевые слова: *оценка, нематериальные активы (НМА), интеллектуальный капитал, интеллектуальная собственность, стандарты оценки.*

Valentyna YASYSHENA

Structure and valuation of intangible assets at different levels of standardization

Introduction. *Today, due to the large number of types of intangible assets that are presented in the valuation and accounting standards of different levels, it is difficult to determine their objective assessments.*

© Валентина Ясишена, 2019

Purpose. *The article is devoted to the research and systematization of IA objects, presented in the international, European and national standards of expert assessment and accounting, with the aim to find the ways of domestic standards improvement, as well as management of IA at the enterprise.*

Results. *The structure of the IA objects, which are described in the International Standard for Assessments 210 "Intangible Assets", the European Standards for Evaluation of the TEGoVA, the Professional Standards for the Evaluation of RICS, the National Standard No. 4 "Appraisal of Intellectual Property Rights", the International Accounting Standard 38, Intangible Assets, and the Standards of Accounting 8 "Intangible Assets", is analyzed. It is established that the objects of IA are shown in the international and national accounting standards, which are reflected in the accounting and financial statements of the entity, but they do not fully cover the market value of the enterprise. The list of objects of IA, which is not given in P (C) BO 8, is marked out and described, and accordingly they are not reflected in the financial statements of the enterprise. The article proposes a list of IA, which was formed on the basis of study of the international, European and national standards of expert assessment and can be taken into account by the enterprise for the estimation of business value and needs of IA management.*

Conclusions. *It is noted that the assessment of IA is not a sufficiently developed direction of professional property valuation; therefore, there is a need to improve the National Standard 4 "Appraisal of Intellectual Property Rights" from its approximation to international practice. It has been determined that a standard for the assessment of IA, which will regulate not only the evaluation of intellectual property objects, but also other IA objects, which will be used in international practice, taking into account contemporary economic development, will be developed. The results of this article outlined the directions of further research in the area of improving the methodology of IA assessment.*

Keywords: *assessment, intangible assets (IA), intellectual capital, intellectual property, assessment standards.*

JEL Classification: M41.

Постановка проблеми. Нематеріальні активи (НМА) є важливою складовою майна підприємств і мають важливе значення для розвитку бізнесу, оскільки вони підвищують інвестиційну привабливість, прибутковість, рівень конкурентоздатності суб'єктів господарювання. На сьогодні важко визначити об'єктивні методи для їх достовірної оцінки через велику кількість видів НМА і різні їх властивості. Важливість вивчення об'єктів НМА, що підлягають оцінці і висвітлюються у IVS 210, EVS TEGoVA, Standards RICS, полягає у тому, що вони є головними стандартами міжнародного рівня, на базі яких розробляються стандарти оцінки на всіх інших рівнях. Тому важливо провести аналіз всіх об'єктів НМА, а особливо звернути увагу на ті, які не регламентуються вітчизняними стандартами оцінки й обліку. Це необхідно для удосконалення управління НМА і виявлення тих об'єктів НМА, які не відображаються у фінансовій звітності, але впливають на ринкову вартість підприємства, що є надзвичайно актуальною проблемою в сучасних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами оцінки нематеріальних активів та їх впливу на вартість компанії у площині розвитку постіндустріальної економіки займалися такі українськіі та зару-

біжні вчені-економісти, як О. Бутнік-Сіверський, В. Диба, Л. Едвінсон [L. Edvinsson], З. Задорожний, Т. Коупленд [T. Kouplend], П. Куцик, Н. Пузиня [N.Yu. Puzynia], К. Свейбі [K. Sveiby], Л. Федулова, Дж. Хитчнер [J. Hitchner] та інші. Науковці і практики вказують на необхідність і важливість проведення досліджень у напрямах, пов'язаних з удосконаленням оцінки НМА, що має значний вплив на формування достовірної вартості підприємства. Проте, незважаючи на значний науковий доробок вчених-економістів, залишається низка важливих проблем, які потребують системного і глибокого вивчення підходів щодо формування і виокремлення об'єктів НМА з урахуванням міжнародного досвіду, для визначення шляхів удосконалення вітчизняних стандартів і покращення достовірності цих активів.

Метою статті є дослідження і систематизація НМА, що наведені в стандартах оцінки і обліку різних рівнів стандартизації для удосконалення управління ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливою умовою формування достовірної інформації у сфері обліку НМА і відображення їх у фінансовій звітності є достовірна і науково обґрунтована їх оцінка. Залежно від мети проведення вона поділяється на експертну і бухгалтерську. Регулювання експертної і бухгалтерської оцінок НМА у світі стандартизовано на відповідних рівнях. Експертна оцінка НМА стандартизована за трьома рівнями: міжнародним, європейським і національним. Бухгалтерська оцінка НМА стандартизована на міжнародному, регіональному і національному рівнях.

Для вивчення питань оцінки НМА опрацьовано основі міжнародні, європейські і національні стандарти експертної оцінки і обліку, до яких віднесено: міжнародні стандарти оцінки 2017. Міжнародний стандарт оцінки (МСО) 210 "Нематеріальні активи" [1]; європейські стандарти оцінки TEGoVA – 2003; рекомендації 8 "Оцінка нематеріальних активів" [2]; професійні стандарти оцінки RICS – 2017. VPGA 6 "Оцінка нематеріальних активів" [3]; національний стандарт № 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності". Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 3.10.2007 р. № 1185 [4]; МСБО (IAS) 38 "Нематеріальні активи" [5]; П(С)БО 8 "Нематеріальні активи" [6]. Порівнюючи міжнародні і вітчизняні нормативні документи з експертної і бухгалтерської оцінки НМА, встановлено різні підходи до виокремлення об'єктів НМА (рис. 1, 2, 3).

В МСО 210 "Нематеріальні активи" і в професійних стандартах оцінки RICS (рис. 1 і 2) використано аналогічний підхід до класифікації об'єктів НМА з метою їх оцінки. Об'єкти НМА згруповані у відповідні групи, що пов'язані з маркетингом, клієнтами, мистецтвом, контрактами, технологіями і гудвіл. В Standards RICS надаються додаткові коментарі до оцінки НМА та практичне застосування МСО 210. Однак між цими стандартами є низка розбіжностей в частині розкриття об'єктів оцінки НМА. Необхідно звернути увагу на те, що деякі з перелічених об'єктів належать до інтелектуального капіталу, але в даних стандартах вони зазначені як НМА.

В МСО 210, Standards RICS, EVS TEGoVA і МСБО 38, на відміну від НС 4 і П(С)БО 8, відмічено об'єкти НМА, які стосуються обслуговування клієнтів компанії, а саме: списки клієнтів, заборгованість у замовленні чи виробництві, договори з клієнтами та пов'язані з ними відносини, лояльність клієнтів, позадоговірні відносини з клієнтами. Зазначимо, що виокремлення клієнтської бази як об'єкта НМА банківських установ було розкрито в дисертаційному дослідженні Ю. О. Колчар у 2014 р. [7, с. 4]. В Standards RICS і МСБО 38 разом з клієнтськими відносинами до об'єктів НМА віднесено відносини з постачальниками. Одночасно в

Рис. 1. Об'єкти НМА, наведені в стандартах оцінки IAS 210 і EVS TEGoVA*

* Складено на основі [1, 2].

МСБО 38 зазначено, що за відсутності юридичних прав захисту або інших способів контролю взаємовідносин з клієнтами чи їхньої лояльності суб'єкт господарювання, як правило, немає достатнього контролю над економічними вигодами від взаємовідносин з клієнтами чи від їх лояльності, щоб розглядати ці об'єкти (портфель клієнтів, частку ринку, взаємовідносини з клієнтами та їхню лояльність) як такі, що відповідають визначенню нематеріальних активів.

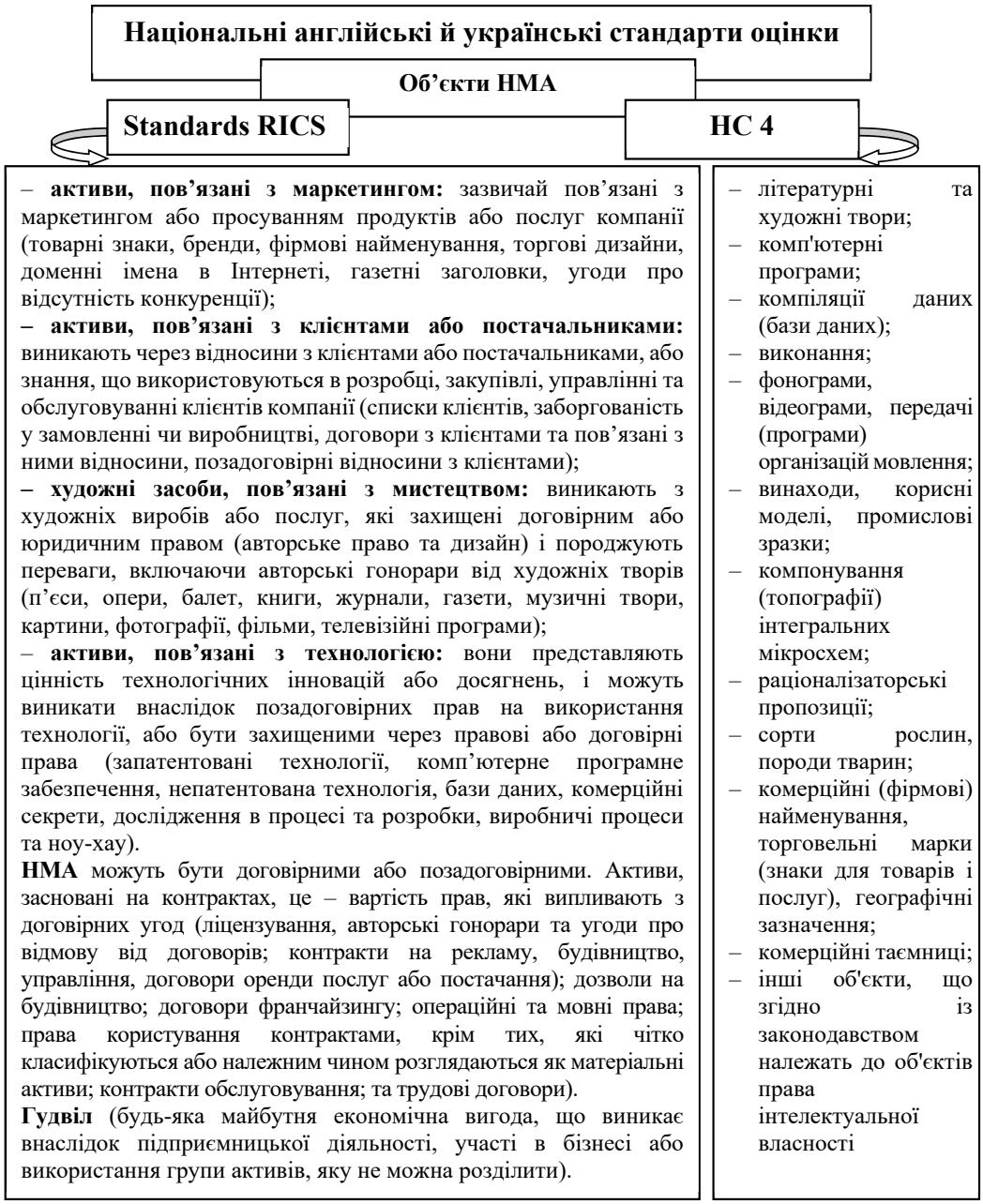

Рис. 2. Об'єкти НМА, наведені в стандартах оцінки Standards RICS і НС 4*

* Складено на основі [3, 4].

В стандарті також зазначено, якщо обмінні операції з однаковими або подібними взаємовідносинами з клієнтами (крім частини об'єднання бізнесу) надають свідчення того, що суб'єкт господарювання все-таки здатний контролювати очікувані майбутні

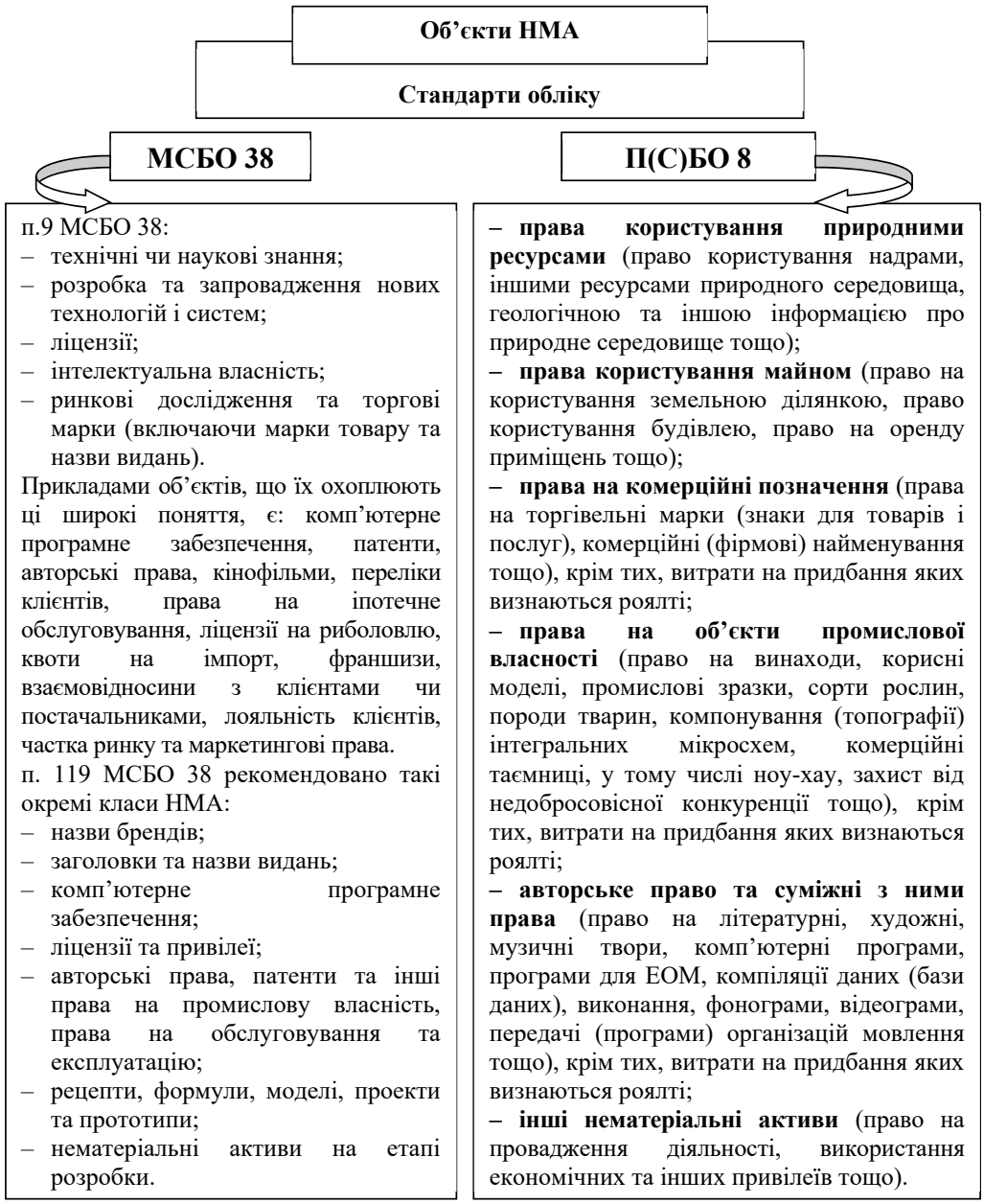

Рис. 3. Об'єкти НМА, наведені в МСБО 38 і П(С)БО 8*

* Складено на основі [5, 6].

вигоди від взаємовідносин з клієнтами, то такі взаємовідносини з клієнтами відповідають визначенню нематеріального активу [5].

На нашу думку, категорію "перелік клієнтів" необхідно внести у вітчизняну нормативно-правову базу як об'єкт НМА, що

наблизить вітчизняне законодавство до міжнародних і європейських стандартів. Необхідність уведення списку клієнтів до вітчизняних нормативно-правових документів, як об'єкта НМА необхідно у зв'язку з тим, що сформована клієнтська база у сучасних економічних відносинах має значний вплив на підвищення конкурентоспроможності й ефективності діяльності компанії, а відповідно і на збільшення її вартості.

У Standards RICS, на відміну від МСО 210 та інших стандартів, більш деталізовано розкрито права на НМА, що належать до мистецтва, і перелічені такі НМА, як: опери, балет, журнали, газети, картини, фотографії, відео, телевізійні програми.

У МСО 210 і Standards RICS є відмінності у НМА, пов'язані з технологіями. До МСО 210, на відміну від Standards RICS до НМА, віднесено формули, проекти і рецепти. В Standards RICS виокремленні такі об'єкти, як комерційні секрети, дослідження в процесі розробки, ноу-хау. Також в Standards RICS не згадується про права на природні ресурси.

В EVS TEGoVA відмічено інший підхід щодо групування об'єктів НМА, на відміну від МСО 210 і Standards RICS. В EVS TEGoVA виокремленні чотири групи об'єктів НМА, як гудвіл бізнесу (нерозподілені НМА), персональний гудвіл, ідентифіковані НМА, інші НМА бізнесу.

В EVS TEGoVA, на відміну від інших стандартів оцінки, виокремлено в окремий об'єкт НМА "персональний гудвіл". У цьому стандарті зазначено, що персональний гудвіл приєднаний до особи, керуючого бізнесом, не передається при продажах і тому не включається в розрахункову вартість, крім випадків, коли власник продовжує працювати в бізнесі. Необхідно зазначити, що в Standards RICS (VPGA 4) п. 2.9. теж розкривається поняття "персональний (особистий) гудвіл (поточного оператора)", як величина прибутку, що генерується над ринковими очікуваннями, які будуть погашені при продажі торговельної власності разом з фінансовими факторами, пов›язаними конкретно з поточним оператором бізнесу, наприклад як оподаткування, амортизаційна політика, витрати на позики та капітал, вкладений у бізнес [3, с. 104]. В п. 20.6 МСО 210 персональний (особистий) гудвіл згадується як той, що не передається третім особам.

Отже, вищезазначене свідчить про те, що підходи до сутності персонального (особистого) гудвілу по-різному викладено в EVS TEGoVA, Standards RICS і IAS 210. Виникнення персонального гудвілу можливе при продажі бізнесу, і він не є тією категорією, що відображається в обліку. Загалом, гудвіл в міжнародних і європейських стандартах оцінки належить до НМА, а в МСБО 38 і П(С)БО 8 регулюється МСФЗ 3 "Об'єднання бізнесу" і П(С)БО 19 "Об'єднання підприємств". Згідно з п. 49 МСБО 38, внутрішньо генерований гудвіл не слід визнавати як актив, оскільки він не є ідентифікованим ресурсом (тобто не є відокремлюваним і не походить від договірних або інших юридичних прав), який контролюється суб'єктом господарювання і який можна достовірно оцінити за собівартістю [5, с.8].

В EVS TEGoVA в групі ідентифікованих НМА виокремлена категорія "інформаційні ресурси", що містить системи, процедури, обстеження, прогнози, розрахункові оцінки, списки клієнтів, технічні дані. Також в європейських стандартах наведено НМА в стадії розробки, цю категорію також можна зустріти в Standards RICS (дослідження в стадії розробки) і в МСБО 38. В МСБО 38 стосовно внутрішньо генерованих НМА наголошено, що не варто визнавати жодного НМА, що виникає в результаті дослідження. НМА, який виникає в результаті розробки, варто визнавати, якщо суб'єкт господарю-

вання може це довести відповідно до вимог, визначених в цьому стандарті [5]. В п. 7 П(С)БО 8 зазначено, що НМА, отриманий в результаті розробки, слід відображати в балансі за відповідних умов, розкритих у цьому пункті. Але різниця між міжнародними і європейськими стандартами щодо П(С)БО 8 полягає тому, що в них об'єктом оцінки НМА може виступати ще на стадії або в процесі розробки, а відповідно до П(С)БО 8 НМА, що отриманий в результаті розробки.

В EVS TEGoVA, на відміну від усіх досліджуваних стандартів, до групи інші НМА бізнесу віднесено такі об'єкти, як "технічні бібліотеки та сховища газет" і "навчена і зібрана разом робоча сила". В IVS 210 "Intangible Assets" у п. 20.8 користь зібраної робочої сили включено як елемент до складу гудвілу. Подібний об'єкт "навчена і зібрана разом робоча сила" згадано в п. 15 МСБО 38 "група кваліфікованих працівників", але в цьому стандарті наголошено, що суб'єкт господарювання не має достатнього контролю над очікуваними майбутніми економічними вигодами, отримуваними від групи кваліфікованих працівників і від навчання, щоб вважати ці об'єкти такими, що відповідають визначенню нематеріального активу. З тієї ж причини малоймовірно, що певне управління чи технічний талант відповідають визначенню нематеріального активу, крім випадків, коли їх використання та отримання очікуваних майбутніх економічних вигід захищені юридичними правами та якщо вони при цьому відповідають іншим складникам визначення [5]. Отже, з цього випливає, що віднести групу кваліфікованих працівників до НМА дуже проблематично. Але, на нашу думку, при оцінці бізнесу необхідно оцінювати НМА "група кваліфікованих працівників" через те, що цей вид інтелектуального капіталу у сучасному економічному середовищі базується на використанні спеціальних знань, навичок, досвіду, таланту, креативного способу мислення кваліфікованих працівників (технологів, інженерів, бухгалтерів, конструкторів, дизайнерів, програмісти тощо), що може мати значний вплив на вартість бізнесу.

В НС № 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності", на відміну від МСО 210, Standards RICS, EVS TEGoVA, МСБО 38 і П(С)БО 8, включено "раціоналізаторські пропозиції" і "географічні зазначення". Об'єкти прав інтелектуальної власності, що наведені в цьому стандарті, аналогічні об'єктам, що викладені в П(С)БО 8. В НС 4 також вказано, що ще можуть бути інші об'єкти, які згідно із законодавством належать до об'єктів права інтелектуальної власності. Це припущення розширює сферу об'єктів оцінки прав інтелектуальної власності.

Досліджуючи структуру НМА, що наведена в МСБО 38, і порівнюючи її з міжнародними, європейськими і вітчизняними стандартами, встановлено низку відмінностей. В МСБО 38 такі об'єкти НМА, як заголовки та назви видань також викладено в Standards RICS (газетні заголовки). Рецепти, формули, моделі, проекти та прототипи відсутні в П(С)БО 8, НС 4, але є в МСО 210 і відповідно в МСБО 38.

Порівнюючи НС 4 з П(С)БО 8, встановлено, що об'єкти інтелектуальної власності в них є аналогічними, але в НС 4, як уже згадувалось, включають ще раціоналізаторські пропозиції і географічні зазначення, що відсутні в П(С)БО 8. Одночасно виникає питання, якими вітчизняними стандартами оцінки регулюється процес оцінювання таких груп НМА, що не є об'єктами інтелектуальної власності, але зазначені в П(С)БО 8, а саме: права користування природними ресурсами, права користування майном, інші нематеріальні активи?

Проведене дослідження вказує на різні підходи до виокремлення об'єктів НМА й інтелектуальної власності (ІВ).

В МСБО 38 об'єкти НМА викладені у двох частинах стандарту і, на нашу думку, їх групування є не зовсім вдалим, деякі з наведених об'єктів дублюються в п. 9 і п. 119 (рис. 3). Для покращення процесу обліку й оцінки необхідно їх чітко згрупувати в одному пункті МСБО 38 і для кожної групи НМА навести відповідні приклади.

Як уже зазначалося вище, питання щодо виявлення активів, які мають невідчутну природу і впливають на ринкову вартість компанії, досліджені в працях багатьох українських і закордонних економістів, але вони на сьогодні залишаються відкритими. Виникає необхідність в обліку, оцінці й управлінні об'єктами НМА, які збільшують вартість компанії, але не відображаються у фінансовому обліку і звітності.

Також необхідно враховувати, який саме об'єкт підлягає оцінці та з якою метою проводиться оцінка. Вартісна оцінка НМА не є об'єктивно існуючою величиною, вона містить елемент невизначеності, на яку впливає специфічна природа цього виду активу, повільний розвиток ринків НМА, рівень компетентності спеціалістів (досвід, кваліфікація), а також їх судження на основі застосування відповідних методів оцінки. За своєю природою НМА більшою мірою можуть бути подібними, ніж ідентичними.

Виявлення об'єктів НМА, які відсутні в облікових стандартах, але існують в компанії, дасть змогу встановити приховані резерви її діяльності. Вартісна оцінка виявленої частини НМА є важливою складовою управління вартістю НМА компанії, що має проводитися з метою оцінки достовірної вартості компанії в цілому. На нашу думку, з метою удосконалення управління НМА необхідно виокремити об'єкти НМА, що не відображені у П(С)БО 8, але повинні оцінюватися компанією: списки клієнтів, договори з клієнтами та пов'язані з ними відносини, позадоговірні відносини з клієнтами; контракти на рекламу, будівництво, управління, постачання; договори про відмову від конкуренції; договори про конфіденційність; договори франшизи; договірні або позадоговірні права на формули, проекти, рецепти; заголовки та назви видань; НМА в стадії розробки; права на трансляцію; інформаційні ресурси, включаючи прогнози, розрахункові оцінки, технічні дані; раціоналізаторські пропозиції; навчена і зібрана разом робоча сила; трудові договори; договори страхування; технічні бібліотеки та сховища газет; гудвіл; персональний гудвіл.

Новим видом угод в українському бізнесі можна вважати угоди про відмову від конкуренції. За міжнародними і європейськими стандартами оцінки угоди про відмову від конкуренції (мають різну назву) вважаються НМА, але у міжнародних і національних стандартах обліку вони не зустрічаються.

Договір про уникнення конкуренції (угода про відмову від конкуренції) – це договір, що укладається між роботодавцем і службовцем, який обмежує останнього від роботи в будь-якому подібному бізнесі на певний час після припинення трудових відносин, а також може містити ще інші умови.

Наприклад, ще одним варіантом угоди про відмову від конкуренції може бути договір про купівлю компанії, в якому буде зазначено, що протягом певного періоду з моменту набуття чинності угоди продавець зобов'язується утримуватися від будь-якої конкуренції з компанією, що поглинається [8, с. 80].

Також необхідно згадати договір про конфіденційність, який укладається між двома сторонами, в якому вони погоджуються на захист конфіденційної інформації, що розкривається під час здійснення підприємницької діяльності. На нашу думку, ці два види договорів необхідно віднести до НМА в українській практиці. Ці види договорів відіграють особливо важливу роль у зв'язку зі

зростаючою конкуренцією у сферах інновацій і високих технологій. Їх застосування дає змогу компаніям зберегти значні конкурентні переваги протягом певного періоду, зберігаючи свої ідеї в секреті, що має вплив на їхній дохід і сприяє зростанню вартості компанії.

Договори франчайзингу полягають у тому, що покупець франшизи отримує від продавця право використовувати торговельну марку та бізнес-систему продавця. Під поняттям "франчайзинг" в українському законодавстві розуміють комерційну концесію. Отже, в українській практиці це буде договір комерційної концесії. Відповідно до П(С)БО 8 договір франчайзингу належить до інших НМА (право на використання економічних та інших привілеїв). В методичних рекомендаціях не викладено порядок обліку договору франчайзингу, тому існують різні підходи щодо відображення в обліку операцій, пов'язаних з франчайзингом. Існують рекомендації, які вказують на необов'язковість створення НМА, а суму роялті списувати на витрати. Другий підхід, на нашу думку, правильний – це облік договорів франчайзингу на субрахунку 127 "Інші нематеріальні активи".

Необхідно зазначити, що в науковій літературі економісти також піднімають питання щодо введення до складу НМА і розробки методики обліку НМА термін використання, яких менше року. Так, З.-М. Задорожний вважає, що відсутність у визначенні НМА в нормативно-законодавчих і методичних документах планового терміну їх використання більше одного року означає, що такі активи можуть бути не тільки необоротними, але й оборотними [9, с. 119; 10].

В цілому з метою ефективного управління НМА виникає необхідність проведення їхньої оцінки для встановлення об'єктивної вартості НМА, якими володіє підприємство для прийняття подальших управлінських рішень.

Висновки. Проведене порівняння об'єктів НМА у міжнародних, європейських і національних стандартах оцінки й обліку дало змогу встановити низку відмінностей, які вказують на те, що в облікових стандартах наведені об'єкти, що відображаються в обліку і фінансовій звітності суб'єкта господарювання, але вони не повною мірою розкривають ринкову вартість компанії. НМА, які не відображено у фінансовій звітності, впливають на підвищення доходу і ринкової вартості компанії. Компанія може мати значно більшу ринкову вартість за рахунок НМА, не відображених в обліку. Міжнародні і європейські стандарти оцінки, окрім об'єктів НМА, що відображаються в обліку, також охоплюють і ті об'єкти, що не відображаються у фінансовій звітності компанії, але впливають на її вартість. Для удосконалення управління НМА виокремлено об'єкти НМА, що не відображені у П(С)БО 8, але повинні оцінюватися компанією.

Оцінка НМА є недостатньо розробленим напрямом професійної оцінки майна, тому виникає необхідність в удосконаленні національного стандарту оцінки об'єктів інтелектуальної власності з наближення його до міжнародної практики. Також потребує розробки стандарт оцінки НМА, який буде регулювати об'єкти, що не належать до інтелектуальної власності з включенням для оцінки об'єктів, які впливають на ринкову вартість підприємств, але не відображаються у фінансовій звітності компанії, що застосовуються в міжнародній практиці з одночасним урахуванням сучасного економічного розвитку.

Отримані результати окреслили напрями проведення подальших досліджень для удосконалення методики оцінки НМА.

Список використаних джерел

1. International Valuation Standards 2017. [Electronic resources]. – Access mode : http://www.cas.org.cn/docs/2017-01/20170120142445588690.pdf.

2. European Valuation Standards TEGoVA 2003. Guidance Note 8 "Valuations of Intangible Assets" [Electronic resources]. – Access mode : http://www.tegova.org.

3. RICS Valuation – Global Standards 2017 [Electronic resources]. – Access mode : https:// www.roger-hannah.co.uk/uploads/red%20book-170725-023901.pdf.

4. Про затвердження Національного стандарту № 4 "Оцінка майнових прав інтелектуальної власності". Затверджено Постановою КМУ від 3.10.2007 р. № 1185 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України // База даних "Законодавство України". – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п.

5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 "Нематеріальні активи" [Електронний ресурс]. Міжнародний документ від 01.01.2014. – Режим доступу : https://www.minfin.gov.ua/ uploads/redactor/files/IAS%2038_ukr_2016.pdf.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи". Затверджено наказом МФУ від 18.10.1999 р. № 242 [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України // База даних "Законодавство України" – Режим доступу : http:// http://zakon4.rada.gov.ua/laws/ show/z0750-99/.

7. Колчар Ю.О. Облікова оцінка клієнтської бази як нематеріального активу банківських установ : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Ю. О. Колчар. – Одеса, 2014. – 20 с.

8. Хитчнер Дж.Р. Оценка стоимости нематериальных активов : моногр. / под научной редакцией В.М. Рутгайзера. – М. : Издательство "Маросейка", 2008. – 146 с.

9. Задорожний З. Проблемні питання якості інформації бухгалтерського і управлінського обліку малоцінних активів / З. Задорожний // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2018. – Вип. 1. – С. 115–124.

10. Крупка Я.Д. Бухгалтерський облік в будівництві / Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Р.О. Мельник. – Тернопіль : ПП "Принтер-інформ", 2004. – 514 с.

11. Бутнік-Сіверський О. Теоретичні засади інтелектуальної інноваційної діяльності на підприємстві / О. Бутнік-Сіверський, А. Красовська // Економіка України. – 2004. – № 12. – С. 31–37.

12. Диба В.М. Облік та аналіз нематеріальних активів в умовах інституційних змін: теорія і методологія : дис. ... докт. екон. наук : 08.00.09 / В.М. Диба. – К. , 2017. – 443 с.

13. Коупленд Т. Стоимость компаний: оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Д. Муррин. – 3-е изд. – М. : Олімп – Бизнес, 2005. – 562 с.

14. Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства : моногр. / П.О. Куцик, І.М. Дрогобицький, З.П. Плиса, Х.І. Скоп. – Львів : Растр-7, 2016. – 268 с.

15. Пузыня Н.Ю. Оценка и управление нематериальными активами компании / Н.Ю. Пузыня. – СПб. : Изд-во СПбГЭУ, 2013. – 179 с.

16. Федулова Л.І. Методичні аспекти оцінки інтелектуального капіталу компаній / Л.І. Федулова // Проблеми науки. – 2006. – № 9. – С. 17–21.

17. Edvinsson L. Intellectual capital: realizing your company's true value by finding its hidden brainpower / L. Edvinsson, M.S. Malone. – Harpercollins Publisers, Inc., 1997. – 240 p.

18. Sveiby K. E. Methods of measuring intangible assets: [Electronic resources] / K.E. Sveiby – Access mode : https://www.sveiby.com/files/ pdf/1537275071_methods-intangibleassets.pdf

References

1. International Valuation Standards 2017. Available at: http://www.cas.org.cn/docs/2017-01/20170120142445588690.pdf.

2. European Valuation Standards TEGoVA 2003. Guidance Note 8 "Valuations of Intangible Assets". Available at: http://www.tegova.org.

3. RICS Valuation – Global Standards 2017. Available at: https://www.roger-hannah.co.uk/uploads/red%20book-170725-023901.pdf

4. Pro zatverdzhennya Natsional'noho standartu № 4 "Otsinka maynovykh prav intelektualnoyi vlasnosti". Zatverdzheno Postanovoiu Kabinety Ministriv Ukrainy vid 3.10.2007 r. №1185. [On approval of National standard No. 4 "Appraisal of intellectual property rights"]. (2007, October, 3). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1185-2007-п.

5. Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 "Nematerialni aktyvy": mizhnarodnyi document vid 01.01.2012 [International accounting Standard 38 intangible assets: International document]. (2012, January, 1). Available at: https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/IAS%2038_ukr_2016.pdf.

6. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 8 "Nematerialni aktyvy". Zatverdzheno nakazom MFU vid 18.10.1999 r. № 242. [National accounting standard 8 Intangible assets]. (1999, October, 18). Available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99/.

7. Kolchar, Yu.O. (2014). Oblikova otsinka kliientskoi bazy yak nematerialnoho aktyvu bankivskykh ustanov [Accounting for the client base as an intangible asset of banking institutions]. (Thesis 08.00.09). Odesa: Odesa National Ekonomic University [in Ukrainian].

8. Hitchner, J. R., Rutgaizer, V. M. (Ed.). (2008). Otsenka stoimosti nematerialnykh aktivov [Valuation of intangible assets]. Moscow: Maroseika [in Russian].

9. Zadorozhnyi, Z. (2018). Problemni pytannia yakosti informatsii bukhhalterskoho i upravlinskoho obliku malotsinnykh aktyviv [Problematic issues relating to the quality of information used for accounting and management accounting of low-cost assets]. Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu – Bulletin of Ternopil National Economic University, 115–124. (Vol. 1). [in Ukrainian].

10. Krupka, Ya.D., Zadorozhnyy, Z.V., & Mel'nyk, R.O. (2004). Bukhhalterskyi oblik v budivnytstvi [Accounting in construction]. Ternopil: PP "Prynter-inform" [in Ukrainian].

11. Butnik-Siverskyi, O. (2004). Teoretychni zasady intelektualnoi innovatsiynoi diialnosti na pidpryyemstvi [Theoretical foundations of intellectual innovation activity at the enterprise]. Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukrain, 12, 31–37 [in Ukrainian].

12. Dyba, V.M. (2017). Oblik ta analiz nematerialnykh aktyviv v umovakh instytutsiinykh zmin: teoriia i metodolohiia [Accounting and analysis of intangible assets under institutional changes: theory and methodology]. (Thesis 08.00.09). Kyiv: [in Ukrainian].

13. Kouplend, T., Koller, T., & Murrin, D . (2005). Stoimost kompaniy: otsenka i upravleniie [Cost of companies: evaluation and management]. Moscow: Olímp – Biznes [in Russian].

14. Kutsyk, P.O., Drohobych, I.M., Plisa, Z.P., & Skop, H.I. (2016). Oblikova kontseptsiia upravlinnia vartistyu nematerialnykh aktyviv pidpryyemstva [Accounting concept of management of the value of intangible assets of the enterprise]. Lviv: Rastr-7 [in Ukrainian].

15. Puzynia, N.Yu. (2013). Otsenka i upravlenie nematerialnymi aktivamy kompanii [Evaluation and management of company's intangible assets]. Saint Petersburg: SPb State Economic University [in Russian].

16. Fedulova, L.I. (2006). Metodichni aspekti otscinky intelektualnoho kapitalu kompanii [Methodological aspects of the assessment of the intellectual capital of companies]. Problemy nauky – Problems of Science, 9, 17–21 [in Ukrainian].

17. Edvinsson, L., & Malone, M. S. (1997). Intellectual capital: realizing your company's true value by finding its hidden brainpower. New York: Harpercollins Publisers.

18. Sveiby, K.E. (2001). Methods of measuring intangible assets. Available at: https://www.sveiby.com/files/pdf/1537275071_methods-intangibleassets.pdf

Стаття надійшла до редакції 25.12.2018.